List 29. **NOVICE** Tečaj LVIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol teta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 20. julija 1900.

Politični oddelek.

Slovanske stranke.

IV.

Gospodarski in socialni program češke ljudske stranke določa:

Dosedanji enostranskoidealogični razvoj češkega naroda je bil kriv, da se je preveč zanemarjal gospodarski moment narodne kulture češke; tej nemarnosti pa je sledila na gospodarskem polju zaostalost češkega naroda za drugimi kulturnimi narodi — osobito Nemci. In vender je notranje gospodarska sila prvi in glavni pogoj narodne samostojnosti. Radi tega je prva skrb vsakega naprednega naroda, kateri hoče biti politično samostojen, da je prej gospodarsko samostojen, gospodarsko neodvisen.

Poti, katere vedejo k temu cilju, niso pri vsakem narodu enake, v principih pa so si povsod podobne. O vsakem narodu bi se moralo skrbeti za temeljito poučevanje prostega ljudstva, bujenje simpatij do praktičnih ved, gospodarsko organizacijo, pred vsem pa za solidnost in poštenje vseh gospodarskih opravil.

Poleg tega bi se moralo potom zakona skrbeti za ohranitev in podporo domačega poljedelstva, domače trgovine in obrtnije. V prospeh češkega naroda želi češka ljudska stranka, da bi češke dežele tvorile i v gospodarskem oziru kolikor mogoče samostojno celoto napram Ogerski in drugim cislitvanskim deželam.

Vprašanja, tikajoča se gospodarskih interesov obeh državnih polovic, morala bi se reševati veliko bolj pravičnejše ko sedaj, na veliko bolj reelnejši podlagi.

Češka ljudska stranka se bo odločno bojevala proti temu, da bi o gospodarskem razmerju k Ogerski odločevali politični oziri, in da bi se njim na ljubo žrtvovali važni gospodarski interesi.

Češka ljudska stranka je tudi tega mnenja, da ne sme samo etnografična sorodnost, ampak tudi živi socialni in gospodarski prospeh določevati njeno razmerje k drugim političnim strankam v svrho vzajemnega političnega in gospodarskega dela.

Če se govori o gospodarskem razvoju naroda, razume naj se naroda kot celote a ne določenih, priviligovanih slojev narodovih. Ravno sedaj se čuti največjo potrebo, da bi se gospodarska moč nekaterih slojev iz socialnopolitičnih ozirov omejila na korist zatiranih izkoriščevanih slojev narodovih.

Ideal narodne gospodarske sile treba razumeti tako, da se narodovo imetje kolikor mogoče poviša, a pri tem kolikor mogoče pravično razdeli med posamezne narodove sloje.

S tega stališča presoja češka ljudska stranka gospodarsko vprašanje češkega naroda in s tega stališča stavi tudi svoje gospodarsko in socialno politične zahteve.

I. O agrarni politiki mora se veliko bolje skrbeti za ohranitev srednjega in malega kmetijskega stanu in varovati ga pred izkoriščevanjem oziroma potlačevanjem velikega posestva. (Velika posestva naj se po potrebi in možnosti pokupijo od dežele ali države v prospeh malega kmetijstva). Pred vsem je neobhodno potrebna organizacija malih in srednjih posestnikov v javnopravnih kmetijskih društvih z najrazširnejšim delokrogom, potem podporovanje zasebnih melijoračnih podjetij in temeljita reforma strokovnega šolstva.

Pogubni vpliv mobilnega kapitala bi se dal paralelizovati z napravo, katera bi omejila oziroma omogočila razdelitev in zadolžitev kmetijskih posestev. Potrebni pogoji za to bi bili posebno dedično pravo za ta posestva, potem primerna colnina za žito pa zakonom regulovana borzna trgovina s poljedelskimi pridelki.

II. V obrtni in trgovinski politiki bo češke ljudske stranke glavna naloga, da bodo izdelki domače obrti in domačega rokodelstva popolnoma ovladali domači trg in tudi mogli na svetovnem trgu konkurovati z drugimi narodi.

Gospodarskim in socialnim razmeram primerna reforma zakonov, tičoča se vprašanja češkega rokodelstva, naj bi rokodelskim izdelkom eksistenco poleg tovarniških izdelkov. Poprej pa se moralo rokodelstvo samo povspeti na višjo stopinjo. Poskrbelo naj bi se za temeljito tehnično in trgovsko naobrazbo rokodelcev, in uredilo vprašanje rokodelskih pomočnikov. Organizovalo naj bi se in podpiralo zasebna rokodelska društva in oskrbelo rokodelcem lažjega in cenejšega kredita.

Češka ljudska stranka zahteva tudi reformo obrtnih uradov, pri katerih naj bi odločali i zastopniki obrtnikov, dalje reformo delniških zakonov. Olehčila naj bi ustanovitev delniške družbe, a pri tem poostrila odgovornost njenih zakladateljev.

Trgovinske pogodbe s tujimi državami naj se ozirajo pred vsem na gospodarske koristi države. Sploh naj ima vsa naša vnanja politika v prvi vrsti gospodarski značaj.

Colnina naj se periodično revidira in tudi popravi, če izpremenjene gospodarske razmere tako zahtevajo.

Število konzulatov naj se pomnoži a oskrbi z osebami, katere poznajo domače trgovske in gospodarske razmere. Poskrbi naj se tudi za ustanovitev domačih agencij v vnanjih tržiščih in pristaniščih.

Volilni red trgovskih zbornic naj se zdemokratizuje v varstvo narodnih manjšin, ali pa naj se zbornice razdele po narodnosti, če zahtevajo to gospodarske koristi in želja prebivalstva.

III. Komunikačna sredstva naj se spopolne in urede tako, da odgovarjajo resničnim gospodarskim potrebam, a ne podpirajo z umetnimi voznimi redi centralizacijo na škodo posameznim deželam.

Kolikor mogoče hitro naj se izvrši kanalizacija Vltave in Hebe in poskrbi naj se tudi za vodno zvezo Donave, Vltave in Labe.

Poskrbi naj se dalje za boljšo železnično zvezo z Moravo, Šlezko in Galicijo, kakor za zvezo z Dalmacijo, Bosno in Hercegovino in za drugo zvezo s Trstom.

Privatne železnice naj se podržavijo.

Češka ljudska stranka se hoče brigati tudi za reformo železnične tarife in za tehnično zboljšanje železnic. Skrbela bo tudi, da se bolj praktično organizuje prevažanje po morju, in da se povzdignejo poleg tržaškega tudi dalmatinska pristanišča.

IV. V delavskem vprašanju treba v prvi vrsti urediti razmerje med delavcem in delodajalcem, kateri izkorišča delavske moči. Ni smeti ovirati, da bi si delavstvo i samo opomoglo na podlagi koalične svobode, a nič manjša potreba je tudi, da se ono razmerje uredi potom zakona. Pred vsem treba skrajšati delavni čas, a to ne samo v tovarniški obrti, marveč v vseh strokah izdelovanja sploh.

Pomanjkljiva naprava dolžnega zavarovanja delavstva morala bi se spopolniti in razširiti na vse delavske vrste.

Javna uprava naj bi organizovala in vodila posredovanje za delo.

Poselsko vprašanje naj se posebnim zakonom uredi; sploh naj bi bili i posli in kmetski delavci deležni vseh tistih ugodnostij, katere dosežejo obrtnijski delavci.

Slednjič treba tudi posebno skrb obračati na dobro naobrazbo, smerujočo za povzdigo omike in gmotnega stanja najširših delavskih vrst.

V. Vprašanje ubožcev je tudi del celega socialnega vprašanja, katero ima svoj izvir v sedanjih pogubnih razmerah. Odpomoči bi se dalo vsaj deloma na pr. z organizovanim zavarovanjem delavstva. Pomagati bi mogla dalje po eni strani javna uprava, katera naj bi skrbela za ubožce, po drugi strani pa zasebna dobrodelnost, katera ima vedno izpolnjevati veliko nalogo družbenega altruizma.

VI V finančni politiki naj se gleda pred vsem na to, da postane državna uprava kolikor mogoče cenejša in priprostejša, da se omejijo izdatki za nepotrebne institucije in one svrhe, katere služijo v glavnem neproduktivnim in neprezentančnim namenom.

V finančni politiki naj sploh ne odločuje toliko fiskalno ampak socialnopolitično stališče; edino to stališče bi moglo kolikor toliko ublažiti ona nasprotja, povzročena po različnem imetju posameznih slojev. Pogoj k temu cilju bi bila pred vsem temeljita davčna in pristojbinska reforma. (Direktni davki na pr. bi se morali v veči meri pobirati od dohodkov imetja ko od dohodkov dela). Tudi v colninski politiki naj odloča narodnogospodarski moment; komunikačna, trgovska in druga taka podjetja naj vodi javna uprava. Le izvenredne potrebe naj se krijejo z javnimi posojili; loterijska posojila in izdaja papirnatega denarja naj sploh izgine.

VII. Veliki pomen v gospodarski politiki pripisuje češka ljudska stranka javnim organizmom (državi, deželi, občini, javni korporaciji).

Noče s tem sicer zavirati zasebnih podjetij ali pa slabiti samopomoči, vender želi, da bi prišla ona podjetja pod javno upravo oziroma javno nadzorstvo, pri katerih ne zadostuje več zasebna podjetnost, ali pa kjer je ta podjetnost na škodo kakemu ljudskemu sloju. Podržavila naj bi se na pr. rudokopska, bankovna in spedicijska podjetja. Volilni red do teh javnih organizmov bi se moral potem seveda primerno reformovati.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Na političnem obnebju se vidijo pojavi, ki kažejo, da se nekaj pripravlja glede uredbe našega notranjepolitičnega položaja. Na katero pot krene notranja politika, je seve še do cela nejasno. Odprta so jej pač vsa, ali da bi se sploh še mogla dobiti pot, ki bi podila iz sedanjega labirinta in mogla oživeti sedanji parlament, to je jako dvomljivo. A prav to pot išče ministrski predsednik. Zadnje dni je ministrski predsednik imel obširna posvetovanja z različnimi političnimi voditelji. Posvetoval se je s Kramařem, z Žačkom, s Heroldom, s Fořtom in s Kaizlom, posvetoval se je s Chlumeckim, in celo slovenski poslanec Berks je bil po-

klican k ministrskemu predsedniku in vprašan za mnenje slovenskih in hrvatskih poslancev glede spremembe načrta jezikovnega zakona za Češko in Moravsko. Po teh posvetovanjih je potoval dr. Körber v Ischl in bil tam sprejet pri cesarju. Namen teh avdijenc je bil, da je ministrski predsednik poročal cesarju o položaju sploh in mu predložil svoje načrte glede poskusa, da se napravi v parlamentu zopet red. V čem obstoje Körberjevi nasveti je seveda še tajno, zatrjuje se pa, da je Körber predložil cesarju več načrtov, in za katerega se cesar odloči, tisti se izvrši. Ker želi cesar, da bi se doseglo mej Čehi in Nemci porazumljenje, je jako dvomljivo, da bi se odločil za kak tak načrt ki bi mogel naleteti na poseben odpor. Po zadnjih poročilih sodeč, je cesar pooblastil Körberja, da se začne novič pogajati s posameznimi strankami. To pa se zgodi na ta način, da te spravne konference ne bodo več skupne, nego, da se bodo vršile posebej z zaupniki vsake prizadetih strank

Nova večina ali stara večina. — Ničesar ne kaže nemške vladoželjnosti tako dobro, kakor silni hrup, ki ga je zagnalo nemško časopisje zadnje dni, ko se je pojavila možnost, da se zopet ustanovi razpadla desnica. Nemci kar groze z obstrukcijo, ako se ustanovi zopet desnica. Vzlic temu ni izključeno, da se desnica zopet oživi. Odvisno je to samo od Čehov. Nemška katoliška stranka in Poljaki so se že izrekli, da pristopijo zopet desnici, ako opuste Čehi radikalno politiko.

Vojna na Kitajskem. — Kakor prihajajo poročila preko raznih evropskih mest iz Kitajskega, tako jih moramo beležiti tudi mi, da jih izvedo naši čitatelji Da so ta poročila nemalokrat neresnična, ni nič čudnega, ako se pomisli, kaka zmešnjava vlada zdaj na Kitajskem, in kako poročevalci največkrat sami prav ne znajo kako bi poročali. Nemalokrat igra pri vsem tudi precejšno ulogo hudomušnost kitajskih ali tudi drugih diplomatov, ki kakorkoli izkoriščajo nevarni položaj ali hočejo sploh norce briti iz široke javnosti. Tako se na pr. poroča zdaj, da so v Pekinu venderle pomorjeni vsi tujci, kar se je zgodilo 6. in 7 t. m Pred nekaterimi dnevi pa se je čulo, da so vsi tujci pri življenju, ter da se ni zgodilo nikomur nič žalega. To poročilo pa je poslal v svet brzojavni ravnatelj pekinški, Šeng, ker je nalašč hotel pomiriti tuje države, da bi imeli kitajski vstaši časa pripraviti se na večjo vojno. Dne 6 t m sta stali samo še dve poslaništvi, princ Tuan pa je udrl vanje in pomoril vse tujce razun dveh, ki sta ušla Guverner iz Šantunga brzojavlja, da so boksarji in vojaki bombardirali poslaništva, predno so jih naskočili. Boksarji dobivajo vedno novih močij. Zdaj so pristopili k njim tudi nosilci nosilnic in vozniki, katerih je na Kitajskem 12 milijonov. Poslednji so razsrjeni na tujce, ker jim delajo železnice škodo pri njih poslu V Šanghaju vré Poroča se tudi, da se revolucija razširja že po srednji in južni Kitajski. Celo blizu Šanghaja stoje že kitajski vojaki in se pripravljajo na boj Čez 10.000 tujih družin je že zbežalo iz pokrajine. Kitajske čete so v splošnem dobro oborožene in prizadevljajo mednarodnim armadam velikih težkoč. Zlasti pa je to tem lože, ker kakor se poroča, vlada mej velevlastmi nesoglasje Kitajci so zavzeli dirkališče v Tientsinu in nastavili ondi na dveh krajih po 6 topov, s katerimi streljajo v mejnarodno armado. Po reki je vožnja postala nemogoča, ker so Kitajci napravili nad Tientsinom stransko strugo, po kateri se večji del vode odtaka. Tudi večji del železniške proge je v kitajskih rokah. Ali vzlic temu se je združeni inozemski armadi posrečilo po dvadnevni ljuti bitki zavzeti Tientsin. Kitajci, dasi so se vrlo držali, so bili popolnoma poraženi in so inozemske čete zasedle mesto. V zadevi gibanja mejnarodnih čet je znamenito zlasti to, da je ruski car baje dovolil Nemčiji, da se posluži za prevažanje svojih čet na Kitajsko sibirske železnice. Ako bi bilo to res — o čemur pa se da dvomiti — bi značilo, da se nahaja mej Nemčijo, Rusijo in Francijo poseben dogovor glede na akcijo v Kini — Vožnja iz Moskve do Vladivostoka po sibirski železnici traja tri in pol tedne, a po morju rabijo na Kitajsko celih osem tednov. Za zdaj pojdejo nemške čete čez Genovo.

Vojna v južni Afriki. — Kakor se čuje, so se razmere na transvaalskem bojišču zopet zasukale na slabše za angležke čete. Buri so jim prizadeli zopet izdatnih izgub. Maršal Roberts brzojavil je 12. t m. v London, da se je Burom posrečilo polastiti se Nitralsneka kraja, ki leži 18 milj zahodno od Pretorije ob železnici, ki vodi v Rustenburg. Buri so napadli desno krilo Robertsove armade, obstoječe iz švadronov Škotov in oddelka Lincolnshireskega polka Boj je trajal od zore do mraka, naposled so se Angleži morali udati. Buri so zajeli dva topa in eden del posadke, kakih 90 vojakov. Isti dan so napadli Buri v nekem gozdu pri Derdeportu predstraže Robertsove. Ker so imeli Angleži v tmini gozda Bure za angležke vojake, so jim Buri prišli prav do živega in jim prizadejali tolikih izgub, da si Roberts ne upa o njih natančno poročati Buri so si izvolili zdaj posebno taktiko vojevanja, oni hočejo namreč Angleže zmamiti s križskoki, tako namreč, da napadajo zdaj tu, zdaj tam in tako zmešajo sled angležkim vojskovodjem. V kratkem času desetih dnij početkom tega meseca so napadli Buri Angleže na več nego 12 krajih in varajo na ta način Angleže o moči svojih čet Na dan gori omenjene velike izgube Angležev so lovili kar trije angležki generali burskega vojskovodjo Deweta, vender se jim ni posrečilo, ga pregnati iz njegovih postojank. Maršal Roberts se baje nahaja v tolikih skrbeh za svoje pridobitve, da namerava preložiti svoj glavni tabor iz Pretorije v Bloemfontein t. j. iz Transvaala nazaj v Oranje. Burski general Botha pa stoji z svojimi 12.000 možmi še vedno dobro ohranjen v bližini Pretorije. Tako stoje stvari zdaj v Afriki. Angleži nikakor ne morejo še hvaliti dneva pred večerom.

Obrtnija.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

(Konec.)

Toda okno, vrata in drugi stavbeni predmeti sami na sebi niso porabni in mizar jih je z ozirom na svoj obrt izvršil takrat popolnoma, kadar jih je dovršil v vseh lesnih delih. Mizar prevzame pri stavbi lesna dela, ključavničar pa železna. Po mnenju odsekovem je torej mizar upravičen nabijati železje na samo ob sebi porabne predmete, kakor je hišna oprava, ne pa na stavbene predmete, za kar je pa upravičen ključavničar in to tembolj, ker je treba včasih tako železje prenarediti ali celo prekovati, kar gotovo ne more biti delo mizarjev.

To mnenje more odsek podpreti tudi z mnogimi odločbami namestništev in drugih zbornic Tako pravi odločba gorenjeavstrijskega namestništva z dne 28. junija l. 1888 št. 8172: mizarji so sicer upravičeni, na pohišju, ki je izdelajo, ne pa tudi na vratih pri stavbah namestiti ključavnic, zatik (Schliese) in okovov; prvi odstavek § 37. obrtnega reda je navesti le na prvo imenovane predmete, ne pa tudi na vrata, ker so vrata le del stavbe in se jih torej ne more smatrati za samostojen izdelek mizarjev.

Posebno temeljito pa se je s tem vprašanjem pečala graška zbornica, ki je morala vsled raznih utokov na namestništvo, ministrstvo in konečno na upravno sodišče v isti stvari dvakrat poročati. V končnem jako obširnem poročilu povdarja med drugim, da se z nabijanjem oken, duri in vrat že dolgo peča ključavničarski obrt, in da so ta dela le v čisto osamljenih slučajih po posebnem dogovoru pripadla mizarjem in to tem prej, ker graški mizarji v zmislu izreka svojega zadružnega predstojništva niso za se zahtevali teh del. Ker se je ključavničarski obrt začel vsled tega razvijati v smeru na gornja dela, si je vstvaril tudi dotične obrtnotehnične naprave in osobito izobrazil za taka dela pripravne moči.

Takoimenovano nabijanje tvori posebno od tistega časa, ko se okovi sami često izdelujejo v tovarnah za ključavničarsko blago in torej ključavničarjem odpade izdelovanje takega blaga, bistveni vir dohodkov in pogoj obstanku ključavničarskega rokodelstva.

Poročevalec predlaga: Zbornica poročaj v zmislu teh izvajanj obrtni zadrugi v Novem mestu. — Sprejeto.

VIII. Zbornični svetnik Feliks Urbanc poroča o prošnji občine Lesce za dovolitev 2 novih živinskih semnjev. Ker so dani vsi pogoji za dovolitev, predlaga poročevalec, da naj zbornica to prošnjo priporoča pri c. kr. deželni vladi. — Sprejeto.

IX. Zbornični svetnik Jernej Žitnik poroča o prošnji občine Mokronog za dovolitev, da se smejo ob živinskih semnjih vršiti tudi semnji z blagom. V Mokronogu je mnogo trgovcev in obrtnikov, ki imajo v najbližji bližini sejmskega prostora svoje prodajalnice in obrtovališča. Postrežejo lahko z vsem, kar zahteva ljudstvo, ki pride na živinske semnje. Semnji imajo namen, kupovalcu in prodajalcu nuditi najboljšo priliko za nakup in prodajo blaga. O Mokronogu se ne more trditi, da ne bi nudil te prilike tudi brez sejmov za blago. Poročevalec predlaga: Zbornica se naj izreče proti dovolitvi. — Sprejeto.

X. Zbornični svetnik Friderik Pauer poroča o prošnji A. B. v Senčurju za dovolitev naprave javne tehtnice v Senčurju. Ker je potreba javne tehtnice v Šenčurju v resnici nujna, predlaga poročevalec, da naj se zbornica izreče za dovolitev. — Sprejeto.

XI Zbornični svetnik Josip Lenarčič poroča o prošnji A. S. za podelitev omejene tiskarske in litografske koncesije. Prosilec ima predpisano strokovno in splošno izobrazbo. Glede krajevne potrebe je odsek mnenja, da je ustanovitev tiskarskega obrta za merkantilne tiskovine, s kakoršnimi se hoče prosilec zlasti pečati, nujno potrebna, ker se nobena tukajšnjih tiskarn ž njimi ne peča rada in v toliki meri in tudi ni urejena na tak način, da bi to zadostovalo potrebam občinstva, zlasti trgovcev in obrtnikov, ki so v tem oziru nakazani na drage izvandeželne tiskarne. Ker pa takih tiskovin trgovci in obrtniki ne morejo dobiti doma, je v pričujočem slučaju izključena vsaka konkurenca že obstoječim zavodom, kaj pa še vsaka nezdrava konkurenca, na katero edino bi se v tem slučaju smelo ozirati. Tuje tiskarne izvrše tiskovine, ki jih naroče naši trgovci pri njih, na vadno na tak način osobito v jezikovnem oziru pri slovenskih tiskovinah, da bi imeli trgovci in obrtniki razlogov dovolj naročiti si jih doma, ko bi jih le mogli. Ker tudi mestni magistrat priporoča prošnjo, predlaga odsek: Zbornica naj poroča priporočilno.

Zbornični svetnik Ivan Krajec kot strokovnjak ne more priporočati prošnje: 1.) prosilec ni dokazal zmožnosti za litografska dela; 2.) mejo tega, kar bi smel izvrševati po omenjeni koncesiji, je težko določiti; 3) kontrola, da res samo to dela, kar sme po koncesiji in ne več, bi bila težka.

Zbornični svetnik Karol Pollak poudarja, da je nedostatek tiskarne za trgovske stvari jako občuten; tiskarne imajo merkantilne tiskovine za površno stvar, trgovci si jih morajo naročati od drugod.

Zbornični svetnik Feliks Stare pravi, da ni podjetja, kateremu bi mogel prosilec v litografski stroki delati konkurenco; sicer: ako ne bo izvršil naročil dobro, tudi ne bo imel odjemalcev.

Provizorični predsednik Ivan Baumgartner pripominja, da je govoril s tiskarji, ki so mu rekli, da je prošnja z omejeno koncesijo nezdružljiva. Z ozirom na potrebo pa ne bo moči prošnje odkloniti.

Zbornični svetnik Franc Omersa predlaga konec debate. Sprejeto. Pri glasovanju se sprejme odsekov predlog z vsemi proti enemu glasu.

XII. Zbornični svetnik Josip Lenarčič poroča o dopisu, v katerem vabi c. kr. deželna vlada zbornico, da bi privolila v organizacijo kmetijsko-kemičnega preskuševališča, kakor jo namerava c. kr. poljedelsko ministerstvo. To preskuševališče naj bi se podredilo kuratoriju, sestoječemu iz zastopnikov države, dežele kmetijske družbe, mestne občine ljubljanske in trgovske in obrtniške zbornice. Imenovalo naj bi se „Kmetijsko-kemično preskuševališče za Kranjsko v Ljubljani“. Vzpričo koristi, ki bi jih imelo preskuševališče po tej preuredbi, predlaga odsek: Zbornica privoli v to organizacijo. — Sprejeto.

XIII. Zbornični koncipist dr. Viktor Murnik poroča o vprašanju, če in katerim obrtnim učnim zavodom na Kranjskem bi bilo v zmislu ukaza naučnega ministerstva z dne 10. oktobra 1883, št. 17.591, odst. 5 podeliti ali razširiti pravico, da njih spričevala usposabljajo za nastop in samostojno izvrševanje rokodelskih obrtov, oziroma da ta spričevala morejo dokazati sposobnost za nastop gotovih koncesioniranih obrtov.

Pri tem je vpoštevati obe strokovni šoli za obdelovanje lesa v Ljubljani in Kočevju.

Kar se prve tiče, imajo njeni oddelki za stavbinsko in pohištveno mizarstvo, kakor tudi za strugarstvo pravico, da spričevala dobljena na njih lahko nadomeščajo učna in delavska spričevala; glede organizacije teh oddelkov se po podelitvi te pravice ni nič spremenilo. Ustanovil se je pa nov oddelek za košarstvo, in ravnateljstvo strokovne šole, kakor tudi mestni magistrat ljubljanski sta se izrekla v svojih izjavah za to, da se tudi za ta oddelek podeli prej omenjena pravica onim obiskovalcem, ki dovrše dveletni kurz. Odsek je mnenja, da se s tem, če se podeli oddelku za košarstvo strokovne šole v Ljubljani z ozirom na dveletni kurz prej omenjena pravica, zadosti le nujni potrebi, ravnotako kakor se je tej zadostilo, ko se je ta oddelek ustanovil. V mnogih krajih ob Savi se namreč peča prebivalstvo zelo marljivo s košarstvom. Bilo je torej zelo umestno, da se je skušalo košarstvo, ki se je gojilo kot hišna industrija, povzdigniti z ustanovitvijo oddelka za pletenje košaric na tukajšnji strokovni šoli. Izdatno korist pa morejo obiskovalci od tega oddelka še le tedaj imeti, če usposobi spričevalo dobljeno na tem oddelku absolvente, da morejo samostojno izvrševati svoj obrt, ker zdaj v zborničnem okolišu ni mojstra, pri katerem bi mogli dobiti za samostojni nastop potrebne pogoje. Podelitev omenjene pravice ustvarila bi še le pogoje za tak razvoj tega obrta, ki bi presegal okvir domače industrije. Pri presojevanju vprašanja, ali je tej ali oni po razglasitvi ukaza trgovinskega ministra sporazumno z naučnim ministrom z dne 17. septembra l. 1883, drž. zak. št. 150 ustanovljeni, ali v praktičnem smeru spopolnjeni šoli priznati omenjeno pravico, ali ne, merodajen je v zmislu razpisa naučnega ministerstva z dne 10. oktobra l. 1883, št. 17.591, ukaznik št. 31. moment, če se je v dotični stroki vsajtri leta, če se je pa zahtevala že pri vstopu v šolo primerna praksa, pa vsaj dve leti na tem zavodu praktično poučevalo.

Praktični pouk traja na pletarskem oddelku tukajšnje strokovne šole 2 leti. Pri vstopu v šolo se sicer ne zahteva nikake prakse, vender še ni obiskoval in tudi zdaj ne obiskuje noben učenec tega oddelka, ki se ni že prej praktično bavil s pletenjem košaric, ker se je. kakor že prej omenjeno, z ustanovitvijo tega oddelka hotela povzdigniti le domača industrija prebivalcev ob Savi. Vsak učenec pozna že pri vstopu v šolo popolnoma navadne tehnike in materijal. To dejstvo bi smelo torej opravičiti mnenje, da ta oddelek popolnoma odgovarja zahtevam prej omenjenega ukaza. Po odsekovem mnenju naj bi se torej temu oddelku podelila že večkrat omenjena pravica.

Kar se pa tiče strokovne šole za obdelovanje lesa v Kočevju, ima ista zdaj tri strokovne oddelke in sicer za rezbarstvo, za strugarstvo in izdelovanje palic in za mizarstvo.

Oddelek za strugarstvo je dobil že z ukazom z dne 20. oktobra l. 1887, drž. zak. št. 121 pravico, da izdaja odhodna spričevala s pristavkom usposobljenosti. Takrat je bilo strugarstvo z rezbarstvom še združeno. Strokovnemu oddelku za mizarstvo se je napominana pravica podelila z ukazom z dne 13. septembra l, 1897, drž. zak. št. 219. Gre tedaj le za oddelek za izdelovanje palic. Vodstvo strokovne šole zavzema v svojem poročilu stališče, da lesno strugarstvo ali strugarski obrt vobče obsega tudi izdelovanje palic, vsled česar specijelne dovolitve pravice v zmislu ministrskega ukaza z dne 10. oktobra l. 1883 št. 17.591 ni treba in se torej absolventom, ki so se izučili na zavodu le v izdelovanje palic, izda lahko odhodno spričevalo s pristavkom „usposobljen za strugarstvo": na tem oddelku se namreč poučujejo ravno tisti predmeti kakor v onem za lesne strugarje in sicer po učnem načrtu dovoljenem od c. kr. ministerstva in traja le-ta 4 šolska leta. Istega mnenja je tudi c. kr. okrajno glavarstvo v Kočevju. Z ozirom na ročnost pri tej obrtni stroki je izdelovanje palic del sorodnega obrta, za kakoršnega se mora gotovo smatrati strugarstvo. Po odsekovem mnenju se mora vsako izdelovanje palic razen najjednostavnejših, kar je prost obrt, za katerega ni treba imeti potrebne izobrazbe, in ki je na Kranjskem tu in tam domača industrija — smatrati za opravilo, ki spada v strugarski obrt, da se palica finejše, lepše in umetnejše izdela, in posebno da se okrasi ročaj, je gotovo treba strugarskega dela; to spričuje tudi od ravnateljstva strokovne šole omenjena okolščina, da se v oddelku za izdelovanje palic na tej strokovni šoli poučujejo isti predmeti kakor v onem za strugarstvo; razen tega se nahajajo strugarji palic, ki se specijelno ali vender večinoma pečajo z izdelovanjem palic. Osobito se peča mnogo strugarjev tudi z izdelovanjem palic za dežnike, katerih ročaji so, posebno pri ženskih dežnikih, navadno finejše izdelani. V istem zmislu so se tudi izrekle mnoge zbornice posestrime; omeni naj se le dunajska zbornica, ki pravi v svojem poročilu na namestništvo, da je izdelovanje palic iz lesa, trstja i. t. d. lastno strugarskemu obrtu (zborn. zap. z dne 8. avgusta l. 1885. str. 40).

Posebnega dovoljenja gori omenjene pravice bi tedaj po mnenju odsekovem ne bilo treba. Če bi bilo pa c. kr. ministrstvo drugega mnenja, tedaj odgovarja ta oddelek, ker traja pouk 4 leta, zahtevam ukaza naučnega ministrstva z dne 10. oktobra l. 1883, štev. 17.591, ukaznik št. 31. Torej naj bi se tudi temu oddelku podelila že večkrat omenjena pravica.

Odsek predlaga: Zbornica naj v zmislu tega poročila izreče svoje mnenje c. kr. deželni vladi. — Sprejeto.

Ker se nikdo več ne oglasi, zaključi predsednik sejo.

Obrtnijske raznoterosti.

Zakupni razglas. Zaradi zagotovljenja postelnje slame za brambovska bataljona v Ljubljani za dobo od 1. septembra 1900 do konca avgusta 1901 ob 10. uri dopoludne v pisarni oskrbovalne komisije v brambovski vojašnici v Ljubljani. V navedeni dobi dobaviti bo v osmih rokih skupaj 308 met stotov posteljne slame v Ljubljani. Primerne ponudbe, kolekovane s kolekom za 1 krono za vsako polo, naj se vlože pri označeni oskrbovalni komisiji do dne 1. avgusta t. l. do 10. ure dopoludne. Ravno ob tej uri se pa začne javna ustna obravnava v brambovski vojašnici. Ponudniki morajo predložiti spričevala o zadostnem premoženju in zmožnosti za sprejem te kupčije. Ta spričevala izdaja protokoliranim tvrdkam trgovska in obrtniška zbornica, drugim pa c. kr. okrajna glavarstva oziroma mestni magistrat. Podrobni pogoji in navodila so v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na razpolago.

Kmetijstvo.

Kmetijska šola za Gorenjsko.

(Dalje).

Iz poročila gospoda ravnatelja Pirca bodi sledeče navedeno:

Gospod ravnatelj Pirc najprej utemeljuje potrebo posebne kmetijske šole na Gorenjskem. Misel, da se za Gorenjsko osnuje posebna kmetijska šola, rodilo je dejstvo, da se učenci z Gorenjskega na Grmu nepotrebno ukvarjajo z vinarstvom, in da se uče praktičnega kmetijstva pod razmerami, ki so bistveno različne od Gorenjskih. Osnovati se hoče torej posebna šola na Gorenjskem radi prakse, in ker se ta smatra za važno in potrebno, hoče se dati šoli kmetijo, ki bo praktično učilo za gojence. Kakor hitro pa se snuje šola iz razloga s praktiške smeri, potem ne sme in ne more biti govora o zimski kmetijski šoli, ki ima po svoji vsebini zgolj teoretično smer. Gorenjska kmetijska šola mora učiti prakso prikladno Gorenjskim razmeram, zato mora biti ta šola celoletna in naj ima kmetijo na večjo, kakoršne so boljše Gorenjske kmetije.

Ravnatelj Pirc ocenjuje potem posestvo Govnik enako prej omenjenima gospodama in približno enako se izraža o posestvu v Poljčah, kjer bi bilo tudi težavno spraviti skupaj obširno mlekarsko zadrugo, kar je pa neobhodno potrebno, če se hoče doseči, da bo ta šola v prvi vrsti gojila mlekarstvo in sirarstvo.

Gospodu ravnatelju Pircu dozdeva se posestvo Dolgobrdo z dvema gruntoma na Pokluki prav primerno, če se k obstoječim stavbam še kar je neobhodno potrebnega prigradi. Težišče šole bi moralo biti na Dolgembrdu, grunta na Pokluki bi se morala smatrati le kot kaka predplanina z Rovtami, ki bi dajala nekaj krme Dolgemu brdu, drugače pa bi služila kot paša čez celo poletje mladi živini in po košnji rovt tudi kot paša kravam. Kot glavna kmetija bi ta dva grunta ne bila priporočati za šolo, ker so taki osamljeni rovtarski grunti na Gorenjskem nekaj redkega in tedaj njih obdelovanje ne more služiti v vzgled; tudi je večina travnikov rovtarskega značaja. Vsekako bi treba bilo zgraditi nove hleve na Dolgembrdu, ker ona dva na Pokluki nista rabna za vzgledni hlev. Tudi je že iz praktičnega gospodarstva umestno, da se hlevi sezidajo spodaj, kajti ložje bo v letu enkrat seno doli spravljati, nego celo leto po dvakrat na dan mleko doli nositi, ker izključeno je, da bi se mogla napraviti na Pokluki sirarnica.

Konečno pa izraža gosp. ravnatelj Pirc svoje prepričanje, da bi investicije znašale do 20.000 gld. in če se vzame poleg še najemnino, ki bo plačevati, bo dežela imela na leto plačevati najmanj 1500 gld., to pa so obresti od 30.000 gld. glavnice in za ta denar se more kupiti, koder se hoče, najlepše arondirano zemljišče, srednjo kmetijo, na kateri se zgradi šolsko poslopje, ki bo v svoji gospodarski obliki gotovo najbolje ustrezalo svojemu namenu in ne bo imela dežela vsako leto polno novih sitnostij, kakoršnih ne bo manjkalo pri vsakem v zakup vzetem objektu.

Pozneje je ponudil gosp. Vinko Jan svoje posestvo v Spodnjih Gorjah, ki ima hišo novo zgrajeno z 8 sobami ter hlev za 16 glav živine. Za to zahteva letne najemščine 1500 gld. Tudi na prodaj ponuja to svoje posestvo za 25.000 gld.

Tekom decembra ponudil je tudi gosp. Franc Pavlin, c. kr. nadinženir, svoje posestvo v Podbrezji, katero ima lepe prostore in gospodarska poslopja ter približno 20 hektarov njiv in travnikov, za kar zahteva letne najemščine 1800 gld.

Došla je tudi prošnja županstva občine Bohinjske Bistrice, ki prosi, da bi se nameravana šola napravila v Bohinjski Bistrici ter opozarja, da bi se za to svrho moglo dobiti v najem posestvo c. kr. verskega zaklada, obstoječe iz gradu in gospodarskih poslopij in polja, katerega je skupno 31 hektarov; poleg ima to posestvo pravico do nerazdeljenega občinskega pašnika približno do 20 oralov in pravice na planini. Tej prošnji so pridejali mapni načrt, ki kaže lego teh zemljišč.

(Konec prih.)

Poučni in zabavni del.

Čarovnik.

Historičen roman.

Ruski spisal grof E. A. Salias.

(Dalje.)

XVII.

Nekoč, ko sta bila z Lorenco sama, razodel jej je Kaliostro plamtečo svojo ljubezen, povedal jej svoje ime, t. j. imenoval se za grofa Aleksandra Kaliostra, rojenega Palermčana, in dodal, da poseduje velikansko premoženje.

Deklica, neizkušena, krotka kakor jagnje, nedolžna kakor otrok, mu je seveda takoj priznala, da ga tudi ona ljubi.

Kaliostro jo je vprašal, če ga hoče za moža, kar je dekletu bilo takoj prav.

„Ali preden si obljubiva zvestobo pred altarjem, je neobhodno potrebno, da mi dokažete svojo ljubezen", dejal je grof. „Če tega ne storite, vam naravnost povem, potem odrinem iz Rima, da me nikdar več ne vidite".

„Kako vam naj to dokažem? Jaz sem na vse pripravljena", odvrnila je Lorenca.

„Pazite dobro, kar vam bodem povedal".

„Že dobro, le govorite".

„Napnite vse vaše zanimanje . . . Ako česar ne razumete v mojih besedah, — pa povejte. Razjasnim vam drugače".

„Dobro"! odgovorila je nekako posebno ubogljiva Lorenca.

„Ali mi obljubite in prisežete, da se ne bodete tri dni zaporedoma, počenši od zjutraj, borila sama s seboj. Ste me umela"?

„Ne, odvrnila je prostodušno Lorenca".

„Ako vam v teh treh dneh pride kar koli na um, se vas polasti kakoršna koli še tako čudna ali priprosta želja, ki bi seveda po vaših mislih ne bila pogubna, nepoštena in hudobna — tedaj se vi ne smete boriti sama s seboj in z ono željo, ampak storiti vse kar vam pride na misel. Ste razumela? Evo dokaj vaše ljubezni, kateri zahtevam od vas".

„Jaz ne umejem", ponovila je krotko in najivno deklica.

Kaliostro jej je to stvar še podrobneje pojasnil ter dodal polušaljivo nežno in ljubeznjivo:

Ako vas miče v teh treh dneh kaj storiti tedaj storite. Ne protivite se želji, ne mislite si da vam tega ni treba. Evo, kaj jaz zahtevam. Ste me umeli?

„Umela", odvrnila je nekako začudeno Lorenca.

„Čez tri dni jaz ali izginem in me nikoli več ne vidite, ali pa stopim pred vaša roditelja in ju prosim vaše roke . . . „A sedaj pa", dodal je vstajaje, „do svidonja bodoča moja žena, tovarišica mojega življenja, — ali srečno, gospodična Feličiani".

Drugega dne je Kaliostro uže sedel osamel v mali sobici, najeti v domu stoječem naravnost proti hišici in oknom Feličianovega stanovanja. No to svoje stanovanje je še obdal z večo tajnostjo, kakor svoje prebivanje v Rimu.

Nikdar ni bil v življenju toli razburjen in vznemirjen kot sedaj. Zanj se je rešila usoda njegovega življenja.

„Menda se ne varam"? ponavljal je on. „Razun tega, da jo ljubim dozdeva se mi, da bode moja usojena nevesta". Ona bode to usodno orodje, s katerim bode rešena velika uganka. Toda če se le ne motim"?

Zvečer si je Kaliostro, dasi je bil sam v svoji sobi, privezal novo brado, prilepil si goste brke in odprvši okno, oblaktil se na podoknik. Nasproti njemu, za zaprtim oknom, videla se je Lorenčina postava, ki je sedela s šivanjem in iglo v rokah. Kaliostro je zbral takorekoč vse svoje moči in napevši se z vsem telom fizično in duševno, začel motriti Lorencu skozi stekla zaprtega njenega okna.

Uprav to minuto je občutila Lorenca nekako nenavadno razburjenost. Uže od jutra zanimal, celo begal je deklico včerajšen pogoj z njenim poluženinom. Zadača, katero jej je naročil ta človek, ki ga je začela uže ljubiti, ni bila razrešena.

„Kaj vse to pomeni? Kakšni čndni pogoji? Kakšen čuden dokaz ljubezni je on zahteval"? premišljevala je Lorenca. In kako naj ga izpolnim?

Lorenca, čuteč sedaj na duši posebne vrste nemir, pripisala ga je svoji bolezni. Menila je, da jej je zato tako slabo, ker je po noči nemirno spala. Takoj se je polastila želja dvigniti oči in pogledati na sosedov dom. Ozrla se je in zazrla v oknu nekako ne lepo osebo, z dolgimi črnimi mustači in z dolgo črno brado. Ta oseba jej je postala takoj zoprna, hotela je zapustiti okno, ali ni mogla. In čez nekaj minut jej je šinila misel v glavo, zavreči delo.

Vrgla jo je na podoknik. „Ne, tako ne velja", kakor da jej je šepnil nekak notranji glas. „Odpri okno in vrži na ulico"!

„Kakšne neumnosti"! odgovorila si je glasno Lorenca.

Ali želja, odpreti okno in vreči venkaj delo, nadlegovala jo je vedno bolj in bolj, kakor kaka nezmiselna trma. Lorenca se je uže hotela podati v nasprotno sobo, kjer je stanovala mati, ali čutila je, da ne more tega storiti, ter da more brez oklevanja završiti svoje muhe.

„Saj je rekel: ne protivi se sama sebi. Delaj vse to kar ti pride na misel, kako je to čudno"!

No tem nič manj odprla je Lorenca urno okno, zgrabila mali jopič in ga vrgla na ulico. Uprav ta hip zavpila je zadi za njoj mati:

„Ti si znorela! Kaj delaš"?

Gospa Feličiani, katera je ljubila svojo hčer in jo redko kedaj oštevala, stopila je pred njo in jej grozila s povzdignjeno roko. Uže deset let jej ni niti krivega prsta pokazala, a sedaj jo je bila volja hčer obunkati.

„Ti si ob pamet! Kaj učinjaš? Ti si zavrgla na ulico bratovo suknjico!

„Da", odzvala se je Lorenca.

„Čemu"?

„Odpustite, mamica . . . Sama ne vem . . . Minuta neumnosti . . . Takoj zbežim in jo poberem"!

In Lorenca se je podala venkaj, toda ta hip, ko se je prikazala na ulici in šla pobirat suknjico, pridržala jo je neka nevidna moč na mestu. Mati je gledala skozi okno in videla kako je hčer obstala.

„No, čemu stojiš"? zavpila je ona na hčer.

Lorenca je stala kakor vkopana ter govorila sama med seboj.

„Da jaz nočem pobrati. Jaz čutim, da ne morem pobrati in ne poberem! No kaj je neki to? Ali sem zblaznela"? dodala je, prestrašeno stiskaje glavo.

„Zakaj ne pobereš"? zavpila je iznova mati.

„Mati! Za božjo voljo, pridite semkaj“, prosila je Lorenca.

„Kaj ti je? vskliknila je uže prestrašeno gospa Feličiani. Videč, da se z hčerjo nekaj godi, stekla je bistro na ulico in se približala Lorenci.

„Kaj ti je, Lorenca“?

„Nič, mamica. Bolna sem menda. Ali prosim vas, ne srdite se in me ubogajte, kar vas bodem prosila . . . Poberite sami suknjico.

„Kaj“?

„Poberite jopič Tu le leži. Jaz ga nikakor ne poberem“!

„Ti si se s pametjo skregala“!

„Ne vem . . . Mogoče! Toda ne srdite se. Jaz sama ničesar ne razumem. Samo to vam povem: če me ubijete, ali jaz jopiča ne poberem“!

Mati je seveda pobrala urno sinkovo malo suknjico, in prijevši hčer peljala jo nazaj v sobo.

„Kaj je s teboj? Mari si bolna“? obrnila se je nemirno k deklici videč, da je ta nekoliko izpremenjena na obrazu.

„Sedaj ni nič . . . Pri Bogu nič“! izpregovorila je Lorenca. „To je nekaj tako čudnega. Jaz mislim, da sem v resnici bolna. Bolna na umu, a ne na telesu“.

„Mari te kaj boli“?

„Nič, mamica, me ni bolelo in me ne boli . . . Toda sedaj je boljše, lepše. Je prešlo“.

Lorenca se je usedla zopet tik okna in iznova pogledala nehote na sosedov dom, da bi se prepričala ali še zre raz okno ali protiven, črn kakor smola, tujec. No njegovo okno je bilo zaprto.

„Hvala Bogu, da se je ta prokleta oseba skrila“! mislila si je Lorenca.

Naslednje jutro je bila Lorenca povsem zdrava, ali uprav ta čas, kakor včeraj, začutila je, kakor da jo je napala bolezen, isti nemir in nervoznost, pripad trme, kakor je sama imenovala svoje stanje.

Ona je vzela materi uzorec velike preproge, da bi se razvedrila in imela kakšno opravilo. Izbravši si volno in igle, uže je hotela začeti šivati mati kotič preproge, katero je delala njena mati, ko jej je hipoma šinila v glavo neodstopna misel, polastila se je, kakor bi trenil neumna želja in jo ne zapustila niti za sekundo. Hotela je iti iz hiše in to sama, ter se podati v znano mestno cerkev sv. Petra in Vinkoli. (Dalje sledi).

Novice.

— **Osebne vesti.** Namesto obolelega ces. svetnika gosp. Ivana Murnika je kranjski deželni zbor poslal dež. odbornika gosp. dr. Ivana Tavčarja v deželni šolski svet. — Isti deželni odbor je imenoval kontrolorja gosp Frana Trtnika deželnim blagajnikom, knjigovodstvenega oficijala in nadzornika deželne samostojne naklade gosp. Zvonimira Zora kontrolorjem, knjigovodstvenega oficijala gosp Ivana Kozjeka pa računskim revidentom — Provizorični profesor na mornarski akademiji na Reki gosp. dr. Ludovik Böhm je definitivno nastavljen na 18tem mestu. — Gimnazijski suplent v Kranju gosp. dr Karol Ozvald je imenovan profesorjem na deželni gimnaziji v Ptuju — Mestni živinozdravnik gosp. J. Rajer v Ljubljani je imenovan okrajnim živinozdravnikom v Litiji. Okrajni živinozdravnik v Radovljici gosp R. Salloker je premeščen v Ljubljano, na njegovo mesto pa pride gosp H Turk iz Ljubljane. — Župnik v Vodicah, preč. gosp. Simon Žužek je imenovan duhovnim svetnikom — Višji računski svetnik gosp. V. Colloretto v Ljubljani je povodom svojega umirovljenja dobil naslov računskega ravnatelja.

— **Promocije.** Za doktorja bogoslovja sta bila te dni promovirana gg. Ivan Juvan v Rimu in Matija Prelesnik na Dunaju. — Župnik v Stillfriedu na Nižje Avstrijskem gosp. Mihael Magolič rodom iz Novega mesta, ki je bil pred nekaterimi leti promoviran doktorjem modroslovja, je zdaj postal doktor prava Gosp. Magolič je že 60 let star!

— **Državna podpora.** Naučno ministrstvo je za kmetijske tečaje in šolske vrte na Kranjskem, ki so v zvezi z ljudskimi šolami, za tekoče leto darovalo 600 K podpore

— **Gutenbergova slavnost** Kranjsko tiskarsko društvo je dne 15 t m praznovalo 500letnico tiskarske umetnosti. Slavnost se je izvršila prav sijajno. Člani tiskarskega društva in njih rodbine so napravili izlet na Vrhniko, kjer jim je župan Jelovšek razkazal vse zanimivosti Pri skupnem obedu je gosp. S Breskvar napil gosp županu Jelovšku in zastopniku časnikarstva gosp prof. Funtku. Gosp Funtek je nazdravil tiskarskemu društvu in njega pevskemu zboru. Slavnostni govor o Gutenbergu je imel gosp. Pavliček, o časnikarstvu in njegovemu delu za prosveto pa je govoril gosp. Žezmirski

— **Veteranski kor v Ljubljani** je dne 15 t. m. slovesno praznoval 25letnico svojega obstanka.

— **Katoliški shod** se bo vršil v ljubljanskem Alojzijevišču. Mi se glede shoda strinjamo sicer s tem, kar je neimenovan štajerski duhovnik pisal v „Edinosti“, vender se ne bomo spuščali v nikake polemike Umestno pa se nam zdi omeniti, da način, kako za shod zavzeto časopisje dela reklamo, nikakor ni srečen. Vemo, da se shod brez reklame ne da uprizoriti, ali reklama katoliškega časopisja je za nasprotno stranko in še posebe za ljubljansko prebivalstvo tako skrajno žaljiva, tako sramotilna, da bi mogla provzročiti prav neprijetno reakcijo. Katoliška stranka nima v Ljubljani dosti zaslombe in je torej prav nespametno, če se sramoti prebivalstvo, čigar gostje bodo udeležniki katoliškega shoda.

— **Glavna skupščina družbe sv. Cirila in Metoda** bo tekom prihodnjega meseca v Radovljici.

— **»Glasbena Matica«** je imela minoli teden svoj občni zbor. Matica deluje 28 let kot literaren, 18 let kot šolski in 9 let kot koncertni zavod. Lani je imela šola 256 rednih in 72 izrednih učencev in učenk, koncertov se je priredilo troje in izdalo se je nekaj skladb Matica ima 10 častnih, 73 ustanovnih in 958 rednih članov. Dolga ima Matica 8700 gld. in ako se ne doseže vsaj odpis državnega posojila je društvo izgubljeno. Dohodkov je imela Matica lani 26.036 K 34 vin, izdatkov pa 24 460 K 99 vin Dežela je dala 4400 K, mesto 3000 K, Kranjska hranilnica pa 400 K. Predsednikom je bil izvoljen A. Svetek, v odbor pa A. Dekleva, dr. Drahsler, F. Koblar, J. Krulec, dr. Kušar, P. Lozar, A. Laharnar, dr. Orel, A. Razinger, A. Reich, dr. Ferjančič, dr. Tominšek in M. Vodušek.

— **Višja realka v Ljubljani.** „Jahresbericht“ je priobčil razpravo F. Komatarja „Die ersten Dienstjahre Hans Katzianers“, in A. Belarja „Oertliche Erschütterungen nach Beobachtungen an der Laibacher Erdbebenwarte“. Koncem

šolskega leta je bilo na realki 418 rednih dijakov in 3 privatisti. Med rednimi dijaki je bilo 209 Slovencev, 186 Nemcev, 17 Lahov, 3 Čehi, 2 Hrvata in 1 Srb Odličnjakov je bilo 31, prvi red jih ima 247, ponavljalno skušnjo jih mora delati 75, drugi red jih je dobilo 46, tretji red pa 28. Radi bolezni trije niso bili izprašani Učnih moči je bilo 24

— **Nižja gimnazija v Ljubljani.** „Izvestje" prinaša razpravo dr. J Debevca „Nekaj opa k k Jurčičevemu Tugomeru in Veroniki Deseniški". Na šoli je poučevalo 11 učnih močij Dijakov je bilo koncem šolskega leta 257, mej njimi 255 Slovencev, 1 Hrvat in 1 Čeh Odličnjakov je bilo 22, prvi red jih je dobilo 172, drugi red 27 in tretji red 9 Ponavljalna skušnja se je dovolila 25 dijakom, dodatna pa 2. Šolnine so plačali dijaki 4760 K drugih pristojbin pa 1293 K Skupni znesek ustanov je znašal 3858 K.

— **Matura na ljubljanski gimnaziji** je imela jako ugoden uspeh. Iz oddelka *a)* se je oglasilo k maturi 36 rednih in 6 izrednih učencev. Izmed teh so dva izredna učenca zavrnili, 4 so napravili maturo z odliko, 26 s povoljnim uspehom 8 jih bode ponavljalo skušnjo iz jednega predmeta, dva pa sta padla za celo leto — V oddelku *b)* je bilo 33 rednih učencev in 3 izredni, 6 je bilo odličnjakov, 26 jih je prebilo maturo z dobrim uspehom, 4 so padli za 2 meseca V primeri z lanskim izidom mature je ta uspeh prav povoljen.

— **Obrtne strokovne šole v Ljubljani.** Letno poročilo obrtnih strokovnih šol kaže, da je imel ta zavod naslednje oddelke: za pohištvo in stavbinsko mizarstvo, za strugarstvo, rezbarstvo, podobarstvo, pletarstvo, za umetno vezenje, za šivanje čipek in za pletenje čipek in javno risarsko šolo V minolem šolskem letu je bilo v šoli za obdelovanje lesa 67 rednih učencev in 18 hospitantov. Povoljno se jih je učilo 57, odhodno spričevalo je dobilo 11 rednih učencev. Po narodnosti je bilo 86 Slovencev, 2 Hrvata in 6 Nemcev. Na šoli za vezenje in čipkarstvo je bilo 79 učenk in sicer 62 slovenske, 14 nemške in 3 laške narodnosti

— **Ljubljanski deški ljudski šoli** Letno poročilo I mestne petrazredne deške ljudske šole in obrtne pripravljalne šole kaže, da je na zavodu poučevalo 12 definitivnih učnih močij, trije pomožni katehetje in jeden pomožni učitelj; Koncem šolskega leta je bilo na šoli 626 učencev, ki so bili vsi slovenske narodnosti in katoliške vere 451 učencev je šolo dovršilo z dobrim uspehom, 174 s slabim uspehom, jeden učenec je ostal neklasificiran. V srednje šole pojde 96 učencev. Na obrtni pripravljalni šoli je poučevalo šest učnih močij, učencev pa je bilo koncem leta 174. — Letno poročilo II. mestne petrazredne deške ljudske šole, obrtne pripravljalnice in šolske delavne kaže, da je na tem zavodu poučevalo 11 stalnih učnih močij in jeden pomožni učitelj. Učencev je bilo koncem leta 589 mej njimi dva Neslovenca. Šolo je dovršilo 477 učencev s povoljnim uspehom, 109 z nepovoljnim Trije učenci niso bili klasificirani. V srednje šole pojde 28 učencev. Na obrtni pripravljalnici so podučevali 4 učitelji, učencev pa je bilo 119

— **„Telovadba v petrazrednih in manj kot petrazrednih ljudskih šolah"** je naslov knjigi, ki jo je po učnih načrtih priredil Franc Brunet, c. kr. učitelj telovadbe na višji realki v Ljubljani Ker take knjige za poduk na ljudskih šolah sploh še ni bilo, jo vsem učiteljem za svojo rabo in poučevanje prav toplo priporočamo. Cena 252 strani obsegajoči knjigi je 3 K.

— **Mestni višji dekliški šoli v Ljubljani** je naučno ministrstvo priznalo pravico javnosti.

— **Bohinjska železnica.** Politični ogled železnične črte od Jesenic do Gorice se vrši ta mesec, isto tako ogled od Karavank do Jesenic.

— **Prisega celjskega župana** se je vršila 10. t. m. Župan Stiger je v svojem govoru povdarjal pravico in dolžnost braniti nemški značaj Celja. Dejal je, da ne bo delal krivice someščanom, ki niso nemške narodnosti ter celo govoril o starem avstrijskem duhu. Mož se je menda norca delal.

— **Stepischnegg na bobnu.** Na črni tabli celjskega mestnega urada je bilo nabito naznanilo, da se bodo Wolfovemu tastu odvetniku dr. Stepischneggu prodale premičnine, ker ni plačal davka!

— **Umrli.** V Šmartnem pri Litiji je umrl ondotni nadučitelj, znani glasbenik Ivan Bartel v starosti 40 let. — V Podkloštru na Koroškem je umrl Jakob Einspieler, oče deželnega poslanca Gregorja Einspielerja. — Na Dunaju je umrl bivši finančni ravnatelj v Ljubljani gosp. Placky, v Radovljici trgovec gosp. Pavel Homan, v Ljubljani lastnica ženskega instituta gospč Irma Huth. — Pri Sv. Lovrencu v Slov Goricah je umrl kanonik prečastiti gospod Jakob Meško.

— **Surovost.** Delavec Anton Novak v Ljubljani je hotel svojega 2letnega otroka v jezi treščiti ob zid, kar pa je preprečil čevljar Švajgar Zverinski oče pač zasluži strogo kazen.

— **Poskušen samomor tatu.** V soboto je trgovec Nagy zasačil svojega pomočnika Ivana Kosca, ko mu je kradel denar. V tem, ko je šel Nagy na policijo, je Kosec zbežal v prvo nadstropje in se vrgel z glavo naprej na dvorišče. Težko ranjenega so ga prepeljali v bolnico.

— **Umobolna** Marija Slak iz Mirne peči je hotela v Ljubljani skočiti v Ljubljanico, kar pa so preprečili slučajno navzočni ljudje Ženo so prepeljali v blaznico.

— **Redek slučaj.** Minoli teden je od nedelje do nedelje na poslopju okrajnega sodišča v Šoštanju visela bela zastava v znak, da ni nobenega jetnika v zaporu.

— **Utopljenec v Ljubljanici.** Te dni so našli v Zgornji Hrušici truplo 20letnega Fr. Bogataja iz Stare Loke. Fant je najbrž v pijanosti zašel v vodo, v kateri je našel smrt.

— **Obesil** se je v La Salle v Ameriki Slovenec Kristijan Likovič iz Dolenje vasi fare Krka. 14 dni pred smrtjo se je bil m ž nesrečno oženil.

— **Na Trški gori pri Novem mestu** je toča napravila ogromno škodo v vinogradih

— **Požari.** V Begunjah pri Cerknici sta otroka zažgala voz sena, ki je popolnoma zgorel.

— **Glavni dobitek** 90000 K neke loterije je zadela v Trstu vdova Pavlin iz Mirna.

— **Medved je razmesaril dva vola.** Pri Otočacu na Hrvatskem je medved na paši raztrgal dva vola nekemu kmetu

— **Pozor pred strupenimi rastlinami!** V občini Černilov pri Kraljevem Gradcu na Češkem je štiriletni otrok nekega delavca použil na travniku rastlino podlesek. Predno je prišla zdravniška pomoč, je otrok umrl

— **Dr. Lueger — častni meščan na Dunaju.** Dne 5 t. m. je prisegel župan dr. Lueger slovesno kot dunajski častni meščan. Povabljena so bila k tej slavnosti samo klerikalna društva, n. pr. vsa dunajska akademična klerikalna društva V govorih na župana se niso slavile toliko njegove zasluge kakor njegov izvanreden agitatoričen talent, kateremu je najbrže tudi pripisati, da je župana dosegla tolika čast. Dr. Lueger je seveda potrdil, da bo razvijal tudi kot častni meščan še nadalje in morda tudi bolj intenzivneje svoje agitatorične talente nego doslej.

— **Strašen požar** je nastal v pomorskem pristanišču severnonemškega „Lloyda" v Hobokenah blizu mesta Novega Jorka v Ameriki. Trije parniki severonemške družbe „Lloyd" so zgoreli, uničenih je tudi mnogo ladjic, mostov za izkrcavanje in poslopij za shrambo bombaža. Požar je nastal v teh poslopjih in se je po bliskovo širil od stavbe do stavbe ter

vnel tudi ladje in parnike predno so jih mogli potegniti dalje v morje 200 mornarjev in mnogo ljudi je ob življenje, približno 300 ljudi leži opečenih po bolnišnicah. Pri tem požaru so pomorščaki skrbeli bolj za lastno varnost in za imetek nego za življenje ljudi. Ko se je v spodnjih delih ladje raznesla vest „ladje gorijo!“ je hotelo vse na krov, suvali so drug druzega in pehali z noži, gazili so z nogami po omedlelih, rešilo se jih je le malo. Koliko ljudi je zgorelo in se potopilo še ni znano. Samo na lastnini znaša škoda pet milijonov dolarjev.

— **Novi bankovci v kronski vrednosti.** V dunajski delavnici avstroogerske banke izdelujejo sedaj nove bankovce, kateri pridejo v promet prihodnje leto. V svrho lažjega poznavanja in razpečavanja bodo bankovci za 10 K vijoličasti, za 20 K rudečkasti, za 50 K višnjevkasti, za 100 K zelenkasti, za 500 svetlosivi in za 1000 K svetlo rumenkasti.

— **Grozna nesreča.** 20letna Ana Prinčič iz Kobarida doma, je služila v ulici Contavalle št. 2. pri Jos. Paviji. Da bi zjutraj hitreje zanetila ogenj, je polila drva s petrolejem. Nekoté pa je vlila na drva nekoliko preveč petroleja in je nastal vsled tega velik plamen. Prinčič, hoteča udušiti plamen, zgrabi škaf vode, ter jo zlije na plamen. Pri tej priliki so odskočile goreče kaplje petroleja na njeno obleko in bila je v hipu vsa v plamenu. Na njen krik so prihiteli ljudje, da jej pomagajo. Pogasili so sicer plamen, a revica bila je že tako hudo opečena, da so jo morali nezavestno prenesti v bolnišnico, kjer je že ob jedni uri popoludne v strašnih mukah izdihnila svojo dušo.

— **Pregon v Sibirijo odpravljen.** Car Nikolaj je potrdil od justičnega ministrstva izdelani zakon, s katerim se odpravi kazen pregnanstva v Sibirijo. S tem je Rusija odstranila zadnji znak zastarele osornosti.

— **Iz Opatije v Pariz — bos.** Gospod Ivan Beyer, črevljar v Opatiji, je stavil, da pride v 30 dnevih iz Opatije v Pariz peš in sicer bos, do kolen je nag. Iz Opatije je odrinil v nedeljo zvečer (1. julija). Dne 3 julija, ob $7^3/_4$ zvečer je šel skozi Prvačino (do tu je prehodil isti dan 69 700 korakov) proti Gorici; od tu do Trbiža drugi dan 4. julija itd. Upa, da pride v Pariz v 28 dneh, če se mu ne pripeti potoma kaka nezgoda. Spredaj na prsih, na pleteni srajci in zadej na nahrbtni torbi nosi debelo zapisano: Abbazia-Pariz.

— **Ruski dijaki in profesorji v Pragi** Dne 29. rožnika je iz mnogostolpnega ruskega mesta Kijeva prišlo pod vodstvom ravnatelja in profesorjev v Prago 100 dijakov. Iz Prage so po kratkem odmoru odpotovali na svetovno razstavo v Pariz.

— **Drama na širokem morji.** S trijamborko „Stella“ se je nedavno peljal iz Brazila v Reko Oger, Jernej Domokos. Isti se je pred leti izselil v Brazil, kjer je imel kavine nasade. Ker pa ni imel dovolj denarja na razpolago in so mu prirodne nezgode provzročile veliko škode, je prišel na boben ter stopil v službo neke reške trgovine s kavo, za katero je kupoval blago. V tej lastnosti si je kmalu pridobil zaupanje in spoštovanje svojih gospodarjev, in ko se mu je nedavno začelo tožiti po domovini, mu je društvo ponudilo ugodno priliko v društvenih skladiščih na Reki. Januvarja meseca t. l. se je Domokos oženil z neko mlado francosko vzgojiteljico, s katero je nastopil daljno pot v Evropo. Na širokem morju mu je žena zbolela in umrla za srčno kapjo. Domokos je prosil, da bi drago pokojnico pokopali na kopnem, da bi imel vsaj grob, kamor bi se lahko zatekal v svoji žalosti. Tega pa mu kapitan vsled strogih predpisov v tem oziru, ni mogel dovoliti. Ko so se vršile priprave, da na priprosti način pokopljejo pokojnico v valovih, je šel Domokos v svojo kajuto, kjer je pisal pisma. Mornarji so molili zadnji „Očenaš“, kar je priletel Domokos ter se na krovu — ustrelil. Mrtvo truplo je padlo v morje. V pismu, katero je zapustil, pravi: „Moje edino veselje na svetu je bila moja žena, ko sem jo zgubil, ne maram se dalje bojevati z usodo, ki me je preganjala vedno“.

Loterijske srečke

V Lincu dne 14. julija t. l.: 22, 74, 31, 21, 77.
V Trstu dne 14. julija t. l.: 41, 42, 45, 36, 82.
V Pragi dne 18. julija t. l.: 59, 62, 13, 79, 74.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 20. julija 1900. Pšenica K 8.— h, rž K 6 60 h, ječmen K 6.— h, oves K 6.— h, ajda K 10.— h, proso K 7.— h, turšica K 7.— h, leča K 10.— h, fižol K 9.50 h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

20

Nikaka skrivnost ni več

napraviti si vsakdo doma sam brez vsake priprave in težave najfineje likerje po francoskem zistemu s pomočjo ekstraktov, ki stanejo za napraviti po **5 litrov** likerjev: **Tropinovec, Absinc, Vermut, Ruski pelinovec, Češki liker, Kimel** po **80 kr.; Slivovec, Rum, Češnjevec, Alaš, Alpski liker** po **85 kr.** in **Konjak, Benediktinec, Chartreuse, Pilzenski liker** po **95 kr.** Razpošiljam proti predplačilu v znamkah ali poštno nakaznico; po poštnem povzetju **10 kr. več.** Vsaki pošiljatvi pridenem navodilo, kako se napravi liker. Preprodajalcem, če naročijo več blaga mnogo ceneje. (2—25)

Anton Rukavina
Trst. Via Belvedere št. 23.

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.